

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1-50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3-50 K, za Ameriko 4-50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Ensiliranje ali vlaganje (kisanje) trtnega listja.

V južnih deželah je vlaganje ali kisanje (ensiliranje) zelene piče malo znano. Zato jo pa pozna v severnih deželah naše države, zlasti na Češkem in Moravskem, vsak kmet že radi tega, ker spravlja na ta način vsako leto za zimo odpadke, ki jih dobi pri pridelovanju sladkorne pese, zlasti pa izlužne pesne zrezke, ki jih dobiva iz sladkorne tvornice nazaj.

Skisani zrezki sladkorne pese dajejo izvrstno pičo za molzne krave in drugo goved po zimi.

Letos ob splošnem pomanjkanju suhe krme je treba tudi pri nas misliti na to, da spravimo in vporabimo vse, kar se da po zimi vporabiti za krmo. Sem spadajo v vinorodnih krajih razni trtni odpadki, zlasti trtno listje, vinske tropine in trtni les (enoletne mladike). Vse to se da vlagati, kisati (ensilirati) in tako spraviti za zimo, ker nam daje izvrsten pripomoček pri krmljenju goveje živine.

Ako si hočemo pripraviti tako skisano pičo za zimo, moramo imeti za to pred vsem pripraven prostor. Najbolje so za to pripravne cementne ali obzidane jame, kojih velikost se ravna po potrebi. Prav prikladna mera za tako jamo je 5 m dolžine, 5 m širine in 3 m globočine. Ako nimamo cementnih jam, si naredimo na pripravnem kraju, kjer se ni bati zatikanja vode, tako jamo v zemlji, najbolje v ilovnati zemlji in jo obložimo ob straneh in po tleh z dilami. Če ima jama vzvišeno lego, tako da se da skisana piča od ene strani načeti in iz jame jemati, je to posebno pripravno, ker se na ta način piče toliko ne pokvari, kakor če jo jemljemo iz jame od vrha.

Mesto jam se seveda poslužujemo lahko tudi velikih kadi ali sodov, kajti kisanje piče je prav podobno kisanju repe ali zelja v kadeh.

Od trtnih odpadkov pride sedaj posebno v poštev trtno listje, ki daje, skisano, dobro krmo za govejo živino.

Trtno listje se sedaj, ko je les že zrel in grozdje potrgano, popolnoma brez škode trti lahko obere. Dokler je listje še zeleno, ima več redilnih snovi v sebi, kakor če že zrumeni in zato za vlaganje bolj prikladno.

Nato se natlači strgano listje v pripravljene jame ali kadi tako, da se v ne preveč debelih plasteh v kadi nasuje in potem toliko časa z nogami tlači (pohodi), da je prav dobro stlačeno. Zelo priporočljivo je, da listje pri tem nekoliko posolimo in sicer zadostuje 3 kg živinske soli na 100 kg listja. Jamo napolnimo nekaj nad rob, ker se skisana krma kasneje primerno poniža.

Kadar je jama polna, je sedaj poglavitna stvar, da natlačeno listje dobro obtežimo in sicer tako, da pride na vsak kvadratni meter površine 18 do 20 meterskih stotov teže.

To dosežemo najenostavneje s tem, da pokrijemo listje z debelimi dilami in ga obtežimo z velikimi kamni, zaboji, napolnjenimi s kamnom, peskom ali prstjo.

Ako je jama na prostem, jo je treba primerno zavarovati pred mokroto in mrazom. Najbolje je, da jo v podobi strehe pokrijemo s škupo in nato z dilami ali pa da namečemo na škupo primerno plast zemlje.

V dveh do treh tednih se vloženo listje skisa in ga nato lahko pričenemo krmiti. Jamo na enem kraju (najbolje od strani) odpremo in kisko krmo sproti ven jemljemo, vselej pa zopet luknjo dobro zakrijemo. Samo ob sebi umevno se ne sme vzeti utež nikjer drugje stran kakor tam, kjer pičo iz jame jemljemo.

Skisano trtno listje je živina prav rada. Najbolje jo je krmiti pomešano z rezanico slame in sena. Na glavo in na dan se sme pokrmiti ena tretjina vse krme (racije), ki jo žival dobi.

Enako kot trtno listje se kisa tudi lahko vinske tropine, ki so zlasti užitne, če so že prekuhanе (za žganje) in zmlat enoletni trtni les (lesni zdrob).

B. Skalicky.

Iz državnega zbora.

Govor dr. Lovro Pogačnika

dne 28. septembra 1917. (Konec.)

Slišim in čitam glasove, da ne odgovarja naša deklaracija mišljenju našega ljudstva. Kakor sem izvedel, stika deželni predsednik Kranjske grof Attems za osebami, ki bi bile proti deklaraciji. Da, clo odredil je že preganjanje gotovih oseb, ki so se javno izpovedale za našo izjavo. (Poslanec dr. Korošec: Grof Attems je denunciral knezoškofa dr. Jegliča pri vladi. — Ogorčenje.) Da, clo ta cerkveni knez, ki je steber cerkve in prestolu, ni več grofu Attems dovolj patrijotičen. (Pritrjevanje pri Jugoslovanih. — Medklici. — Jugoslovani prirejajo dr. Jegliču viharne ovacije.)

Samo eden odgovor: Če bi kak Slovenec trdil, da je proti deklaraciji, je ali lažnik ali hlapec. Gledé naših zahtev je naše ljudstvo, naše razumništvo in naši vojaki edino.

Hočemo biti svobodno ljudstvo bratov, nočemo biti hlapci.

Našo zvestobo do habsburške dinastije smo dokazali s potoki krvi, s hekatombami najboljših sinov. Najhrabrejši in najzvestejši vojak Njeg. Veličanstva je Jugoslovan. V srednjem veku bi postal za to najmanj baron. Kot plačilo svojega junaštva zahteva Jugoslovan svobodo. (Viharno odobravanje in ploskanje.)

Ker nasprotuje Seidlerjev program brezpogojno našim zahtevam, ne more nikdo od našega kluba pričakovati, da bomo podpirali njegovo vlado.

Toda ne samo politični momenti so vzrok nezadovoljnosti našega ljudstva z obstoječim režimom. V Istri, Dalmaciji in

Ercebosni vladata glad in smrt. Istrani dobivajo izkaznice za beračenje po Kranjskem. V Dalmaciji so rekvirirali posameznikom olje po 6 kron. Sedaj ga ne morejo dobiti niti po 30 kron. (Makarska.)

Še sedaj ni aprovizacijskega mesta za Istro. Hrvatski sabor je hotel Dalmacijo in Istro aprovizijonirati. Kot odgovor je bilo to ozemlje prideljeno k vojnemu ozemlju. (Poslanec Jarc: Sedaj rekvirirajo.) Da, kar se tiče rekvizicije, Vam povem: Vi gospodje iz drugih kronovin niti v sanjah niste videli, kar se pri nas dogaja. Mi se nahajamo v ožjem vojnem ozemlju. Kdo je opravičen rekvirirati? Po postavi politična oblast. (Medklici.) Politična oblast je naznanila, da bo samo mesto za krmila rekviriralo. V resnici pa izgleda vsa stvar drugače. Zjutraj je prišel zastopnik deželnega mesta za krmila, opoldne zastopnik nakupovalnega urada enega armadnega zbora, popoldne pa drug sosednjega armadnega zbora.

Zvečer je prišla ena kolona, drugi dan druga, opoldne že tretja itd. In potem pridejo še posamezne patrulje z bajonetom in puško in zahtevajo od kmeta sena. Naš kmet je lojalen človek, to je dokazal v vojni. Radi tega da seno, mora ga dati nasproti brahijalni sili. (Pritrjevanje.) — Oglejmo si le eno občino v mojem volilnem okraju. V tej občini so rekvirirali samo v teku treh tednov 15 vagonov sena. (Ogorčenje.) V drugih deželah pa le po eden ali dva vagona od občine. Toda v tej občini je še več drugih bataljonov nastanjenih. Zraven tega se je naselilo v vasi še 400 Mažarov z 900 konji, ki so v štiri najstih dneh vse popasli, kar je bilo zelenega. V nekaterih okrajih so vzeli posameznikom zadnjo bilko in niso pustili za lastno živino ničesar. Pač pa so rekvirirali v nekem okraju za lovskega konja okrajnega glavarja. (Medklici, vznemirjenje.) Naravna posledica tega je, da mora kmet prodati zadnji rep iz hleva. Vse naše gospodarstvo je v svojih temeljih razbito, eksistenčni predpogoj ljudstva je ogrožen. (Ploskanje.)

Še eno poglavje moram obravnavati:

LISTEK.

Na straži.

Humoreska, napisal Štefan Klas.

Hudinov Nande pa Žagarjev Nace sta bila velika prijatelja. Velikost temu prijateljstvu pa niste dajali toliko njuni orjaški postavi kakor iskrenost, ki ju je vezala. Odkar sta se spoznala, sta hodila ena pota; kakor je želel Nande, tako je mislil Nace, in kakor je mislil Nace, tako je želel Nande. Če je bil žejen Nande, začutil je tudi Nace, kako ga peče po goltancu in oba sta spoznala, da bi ju samo dobra kapljica zopet pozdravila. In ko se je nekoč Nande zavzel, da cel mesec ne bo pokusil ne vina, še manj pa žganja, sklenil je isto tudi Nace. Celo takrat bi bila dobila oba enako darilo, če bi šlo za stavo, kajti Nande se ga je napil prvi dan v mesecu, da bi lažje vstrajal, Nace pa zadnji dan, prepričan, da ga je že potreben. Samo takrat sta svoje občutke in dejanja odela v plašč skrivnosti.

Zdelo se je, da ju usoda sama družila kakor za dober zgled vsem tistim, ki nočejo

ali ne morejo najti duše, ki bi jih razumela in jih podpirala ob času izkušnje. Pred leti to ni bilo tako — morda bi še danes ne bilo, da nista zadela skupaj nepričakovano. Takrat sta hodila svoja pota. Nande k Strnadu, kjer so imeli nastavljeno pristno rebulo, Nace pa h Škorcu nad cviček. Neko mlajevo noč pa je bilo tako temno, da Nande ni prav nič videl Naceta, ki se je poln cvička in bridkosti, vračal od Škorca. Nace pa tudi ni gledal pred-se; saj mu je bil znan vsak kamen na cesti. In tako je prišlo, da sta butnila skupaj. In tedaj, ko so njune glave pri sunku votlo zabobnele, je prešinila Naceta sladka zavest, da ima ta, ki je butil v njega, ravno tako trdo glavo, kakor on, in objel je iskreno Nandeta. Nande pa takrat še ni nosil v srcu tistih nežnih občutkov, ki so se mu pozneje razvili do Naceta in je vskipel:

„Klobuštra pijana, tako te bom usekal!“

„Pa bi se bil izognil, če ti ni prav“, je rekel Nace razočaran in že je mislil, da bo šlo tudi to najnovejše znanje rakom žvižgat.

Izognil — Zakaj se pa ti nisi, a? Takrat pa se mu je že začelo tajati nekaj okoli srca in žal mu je bilo, da je tako prijel Naceta.

„Veš kaj“, je rekel, da popravi napako, „pri Strnadu imajo dobro rebulo, pojdiva; bom pa jaz dal za eden liter.“

„Pa je še boljši Škorcev cviček. Ta ti gre kar po žilah!“

„Ah, cviček —. Nekoč sem ga tudi jaz ljubil, sedaj se mi je pa zameril —. No, pa naj bo, pa pojdiva najprej nad cviček, potem pa na rebulo. Če bova skupaj hodila, ne bova nikoli več z glavami butnila.“

In tako je bilo poslej. Oba sta začutila, da ju je združila usoda in ljubezen je rastla med njima, kakor zelena trava v maju, če jo namaka rosa božja. Življenje jima je šlo naprej; mimo nju so šli dogodki, eden za drugim, naj so že bili veseli ali žalostni; skupno sta prenašala radost in gorjé.

Nekoč je prišla Nandetu na uho novica, da se bo upeljala v vasi nočna straža, pri kateri bo moral sodelovati vsak, kdor je kaj korenjaka. Vsled vojske, da se lahko priklati v vas potepuh, ki nam lahko to ali ono povzroči. Nande še ni izvedel, kako bo upeljana ta straža, ali v srcu je že napravil sklep, da hoče tudi on nekaj prinesiti na oltar domovine — pa če bo žrtev še tako velika. Saj bi šel človek

v vojsko in bil bi hudir, kajti revež bi bil tisti Rus, ki bi ga bil srečal — Nande je stisnil svojo močno pest — pahnil bi ga, da bi se okoli in okoli preobrnil. No, pa morda, kdo ve, kako bo to, morda pa se bo tudi na straži dobila prilika za to? Saj je končno pametno, da je še kakšen korenjak doma ostal. Kaj naj bi storile babnice same, če bi ponoči prišel falot in bi rogovilil okoli hiše? In pa, saj se že govori, da bo prišel sovražnik v našo vas — inekav, naj le poskusi!

Nande se je čimdalje bolj razburjal ob teh mislih. Slednjič pa se je odločil, da bo, kakor zmerom, tudi o tem govoril z Nacetom in upošteval njegove tozadevne nasvete.

Toda še preden je razodel Nacetu to novico in svoje načrte, dobil je od župana veliko pismo, v katerem se je v strogo uradniškem tonu bralo, da sta med drugimi tudi Nande in Nace imenovana za nočna stražnika in da se imata odslej ravnati po navodilih županstva.

„Hej, Nace, še smo kampelji, čeprav nas niso hoteli v vojsko“, tako je dejal Nande zvečer, ko sta jo mahala nad rebulo.

„Jaz tudi mislim. Straža je tudi ce-

pašnike. Pripetili so se namreč kričeči slučaji nemarnosti, da so n. pr. na Reki ali v Vipavski dolini, ki je pravi paradiz žlahtnega sadja in grozdja, pognali konje v vinograde, kjer so vse popasli. (Poslanec Benkovič: In brez vsake potrebe!) Seveda ni bilo prav nobene potrebe! Sam sem nekoč posređoval pri vojnem poveljstvu, naj odpravijo konje iz tega našega sadnega vrta, sam sem obhodil planine, kjer bi se lahko paslo na tisoče konj, tam so krasni pašniki in tik pri njih ceste in potoki. Upam, da se je to tudi že zgodilo.

Gospoda moja! Kdo je kriv teh slabih razmer? Najprej vojska, potem birokracija.

Kriva je birokracija, ki nima dovolj poguma, da bi povedala vojakom resnico v obraz. Prepričal sem se, da so tudi generali ljudje in da imajo srca!

Krivi so nižji poveljniki, ki pozabljajo, da so v lastni, ne v sovražnikovi deželi.

Kriva je moralna zanikanost nekaterih delov čet. Te so, hvala Bogu, večinoma le ljudje, ki se potuhujejo v ozadju. Polki na bojišču so vse hvale vredni! To je psihološko tudi popolnoma razumljivo, kajti kdor je kdaj hrabro zrl smrti v oči, kdor je sam pretrpel vso to bedo, vse te žrtve, ta tudi sočustvuje z lastnim ljudstvom; kdor se pa v ozadju potuhuje, kdor skrbi le za lastni želodec in lastno bodočnost, ta pozablja, da bivajo poleg njega tudi drugi, ki so prav tako državljani, kakor on sam. (Bravo, bravo!)

Končujem. Neoporečno dejstvo je, da vsi narodi sveta, ne samo mi in naši sovražniki, marveč tudi nevtralcii želé miru. Ves svet hoče miru. Zato se zelo čudim, da so tudi ti v zbornici gospodje, kateri pravijo, da niso za mir sporazumljenja.

Kot patrijot, ki ljubi svojo domovino in svojega cesarja, ki je to svojo ljubezen tudi dokazal, ko je kot oče šesterih otrok prostovoljno odšel na fronto, trdim: Splošno prepričanje človeštva, vseh narodov in našega naroda je, da ne bo ne zmagovalcev, ne premagancev. Nemškega miru ne bo, marveč se bo sklenil pravi mir človeštva, v katerega upajo vsi, ki so blage volje. (Bravo!)

In slednjič pravim še: Samo pravi, resnični mir hočemo, mir svobode, enakosti in bratstva vseh narodov sveta. Zato bomo hvaležni svojemu ljubljensmu vladarju, ki je edini med vsemi kronanimi glavami sveta odkrito izrazil svojo miroljubno voljo. V svojih molitvah prosimo, naj bi Bog mirovno delo svetega Očeta blagoslovil. Prosimo pa tudi Boga, naj bi blagoslovil vsako besedo, vsaki korak, vsako dejanje, vsakega človeka, ki nas reši te strašne moritve! — (Dolgotrajno pritrdjevanje in ploskanje.)

sarska služba; pravico ga imaš pihnuti, če bi se ti kdo postavil po robu.“

„Beži, beži, kje se pa upa! Človek mora biti kot stražnik pogumen; že njegov nastop, vsaka beseda njegova, mora biti mogočna. Znati moraš zlikovca takorekoč že s svojim nastopom ugnati. Dobro, da imaš mene na svoji strani — meni je straža že znana stvar.“

„Kaj misliš, da se bojim? Ko sem bil star 17 let, sem že stražil nekoč, pa bi sedaj ne? Še danes pojdem k načelniku straže in bom uredil tako, da bova midva skupaj stražila. Potem pa pridi kdor imaš korajžo! Bolje se bom gotovo obnesel, kot sem se prvič —“

Nace je izvedel še tisti večer, da imata z Nandetom že prihodnjo noč stražiti. Dobila bosta deželni znak in zavedati se morata svoje odgovorne naloge, kajti vsa vas bo to noč pod njunim skrbnim varstvom.

Nacetu se je srce smijalo veselja in ponosa. „Videli bodo, da so pravega postavili.“

„Urša, jutri pa pelinoveca pripravi!“ naročil je Nande natakariči. „Pelinovec pa brinjeve jagode, to napravi človeka korajžnega.“

Dr. Jan. Ev. Krek mrtev!

Težka, trpljenja in bolesti polna vest je došla iz St. Janža na Dolenj. Dne 8. okt. zvečer, krog desete ure, je izdihnil svojo veliko dušo največji Slovenec, kar jih je rodila slovenska mati. Največji Jugoslovčan, kar jih je poznal naš slovanski jug. Dr. Janez Evangelist Krek je mrtev. Nehalo je biti srce, ki je domovino, našo vroče ljubljeno slovensko, jugoslovansko domovino najbolj ljubilo. V sredi parlamentarnega dela, v sredi borbe za obstoj našega jugoslovanskega naroda ga je dohitela smrt in nam ga iztrgala iz naše srede. Zastavil je plug, vrgel seme v brazdo, razvil prapor jugoslovanske države, zbral okrog njega srca Jugoslovčanov — pa ga ni več med nami! Celo njegovo življenje — eno samo veliko delo od zore do mraka. In sebe ni iskalo, ni poznalo v tem neprestanem in neutrudljivem delu to plemenito, kristalno-čisto, globoko čuteče srce. Umrl je največji ženij, voditelj slovenskega naroda. Umrl je politik, pesnik, sociolog, znanstvenik, vzgojitelj in teolog. Umrl je mož duhovnik, vzoren duhovnik, ki je z močjo svojega peresa, ognjem svoje besede in s svojim življenjem vžgal plamen pravega verskega življenja in resnično krščanske ljubezni. To ve vsak, kdor ga je poznal. Tovariši v parlamentu, katere je dr. Krek strnil v mogočno falango Jugoslovanskega kluba, stoje na bojnem pozorišču, pripravljeni na vse. A njega, duševnega voditelja, največjega bojvnika ni več med njimi.

Dr. Krek je bolehal že nekaj let na arteriji-sklerosi (poapnjenje žil). Zdravniki so mu svetovali mir, za kar se pa delo-ljubni mož ni zmenil. Lani je primarij dr. Gregorič jasno povedal, da za dr. Kreka ni rešitve, ako se ne bo čuval. Zadnji parlamentarni dogodki so razvili v dr. Kreku zopet vso silo njegove agitatorične moči. Bil je povsod navzoč, kjerkoli je mislil, da je potreben. Danes na severu države, jutri na jugu. Bil je na videz krepak hrast, a znotraj mu je pojemala življenska sila. Napor dolgi potovanja sedanjega časa niso bili več zanj — pod-

„Ej, kaj bi jagode, — brinjeva voda pa kranjska klobasa, to, to! Ne da bi mi očital zganje, ampak lahko se zgodi, da ti pride slabo in dobro je imeti takrat kapljico pri sebi.“

Nace je bil vesel, da ima tako previdnega tovariša in v duhu si je predstavljaj, kako bo drugi dan lahko rekel vsakemu: „Nocoj si brez skrbi zaspal, kaj?“

„Kaj ne bi, ko sta pa stražila ti in Nande,“ mu bo moral odgovoriti vsak. Ako bi mu kdo sedaj-le rekel: „Na liter cvička, pa bom jaz šel na mesto tebe,“ pa ne bi pustil, za nič ne.

Ko je drugi dan jesenski mrak odel v črno meglo našo vas, zbrali so se domači okrog mize. Marsikje ni bilo gospodarja ali sina doma; tam daleč na bojnem polju je sedaj-le. Morda ravno sedaj misli na svoje domače? Govorili so o vojski in o njenih posledicah; težka skrb je ležala na srcih vseh. Vojskinci časi, o katerih so dosedaj samo brali v kaki povesti, so prišli nad nje. Po večerji se je dvigala iz vseh src vroča molitev, da bi Bog čuval našo domovino in naše vojake.

(Dalje prihodnjič.)

grebli so mu dragoceno življenje. Povrh se je posebno hudo prehladil nedavno na poti iz Zagreba na Zidanem mostu, ko je moral več ur čakati v mrazu in vetru, prej pa na dolgi avtomobilni vožnji čez Liko v Split in nazaj. Ves bolan je na Zidanem mostu takorekoč obnemogel in je poiskal najbližje zavetišče pri prijatelju, župniku Ludoviku Bajcu v St. Janžu na Dolenjskem. Tu je dr. Krek bival nad 14 dni — ležati ni mogel, slonel je pri pisalni mizi in trpel. Še-le zadnje dni je mogel sedeti v postelji. Imel je hud pljučni katar, razširjenje srca in zlatenico. Zadnje dni mu je bilo nekoliko bolje. Kanonik dr. Gruđen, ki se je vrnil pred par dnevi z obiska v St. Janžu, je pravil, da bo dr. Krek kmalu okreval in da se mu zdravje vidno boljša. Obiskal ga je tudi poslanec Gostinčar, pri njem pa je zadnji teden bila tudi njegova skrbna sestra Cilka.

Dne 8. oktobra je dr. Kreka obiskal tudi poslanec dr. Lovro Pogačnik. Dr. Krek je bil že izredno živahen, dobre volje, stari humor se mu je zopet oglašil. Appetit, katerega je že dolgo časa pogrešal, tako da ni skoro ničesar užival, se mu je zopet vrnil. Dr. Krek se je naravnost srečnega počutil v idilično krasni okolici St. Janža, popisoval je lepoto tega venca vinskih dolenskih gor. „Vse tukaj poje,“ je dejal dr. Pogačniku, „griči pojo, polja pojo in ti dobri Dolenjci samo pojo. Kakor v mladih letih, tako bi pesmice zlagal v tej lepi naši zemlji.“ Posebno ga je veselilo, da je zopet umsko mogel živahno misliti. Po dolgem času je 8. okt. prvič šel v obednico k družbi, v kateri so bili vpokojeni župnik Jakob Bajec, domači župnik Ljudovik Bajec in dr. Lovro Pogačnik. Dr. Krek je pravil družbi, da je ustanovil pred kratkim vseučiliški profesor v Gradcu dr. Ude katoliško pacifistiško družbo. Pred kratkim je dr. Udeju pisal, kaj naj družba glede vojske in miru dožene, kako je mislila cerkev v vseh časih o tem vprašanju. Katoliški učenjaki bi morali zbrati vse izreke sv. pisma, vse nauke cerkvenih očetov in svet bo gledal, kako jasna načela so vladala vedno v cerkvi. Vedno je cerkev preganjala tiranstvo. Akvinec pravi, da je slaba oligarhija boljša kot vsaka tiranija. Za nas je jasen nauk, da vsaka oblast prihaja od Boga, naravno izgleda razvoj oblasti nad človeštvom za teista in ateista objektivno popolnoma enako, kakor fizični pojavi v naravi. Princip, da potom ljudstva oblastniki dobe oblast, ne nasprotuje zgorajšnjemu nauku. Na neko pripombo vpokojenega župnika Bajca je dr. Krek demonstriral: Vzel je v roko nož, pokazal ga vpokojenemu g. župniku in dejal: „Stric, to je nož, Bog mi ga je dal, ž njim Vam odrežem kos kruha in izpolnil sem voljo božjo — če pa ga Vam potisnem v srce, ravnal sem proti volji božji.“ Po daljšem pogovoru se je utrudil, a odklonil je, da bi legel na zofo v obednici, poslušal je pazljivo mirno nadaljno debato. Okolu 3. ure popoldne sta ga spremila dr. Lovro Pogačnik in župnik Ludvik Bajec v spalnico. Težko je dr. Krek šel po stopnicah, v sredi je dalje časa počival, vendar je takoj par šaljivih povedal. V spalnici je dr. Krek legel na zofo, župnik Lud. Bajec ga je odel in kako pristržno razmerje je vladalo med obema, kaže odgovor na opombo dr. Pogačnika, ki se je začudil, češ, da je toliko nežne ljubeznjivosti v takem hrustu, kakor je župnik Bajec. „O Lovro, ne samo ljubeznjivost, ta mi pove tudi vselej kako tako, da se moram smejati, ako me še tako sapa naganja.“ V šaljivosti se je ljubeznjivo spomnil tudi Kroparjev in je na opazko dr. Pogačnika rekel: „Kako more oče pozabiti na svoje sinove.“ Glas pri tem razgovoru pa mu je oslabil. Sam se je apostrofiral: „Glas je malo bolj klavir, a hvala Bogu, glava pa je zopet stara.“ Nato sta se prijatelja poslovila in dr. Krek je za par ur mirno zadremal. Okrog 7. ure je zaželel večerje in vsa vesela je skrbna mati župnika

Bajca mu prinesla šunke, katero je prav s slastjo povžil. Okrog 9. ure mu je zrahljala služkinja posteljo, šaljivo se je obema zahvalil za postrežbo, skrbelo ga je le, kako bo dr. Pogačnik vozil se v črni noči proti Zidanem Mostu čez obronek. Nato sta se dr. Pogačnik in župnik Bajec vrnila k družini, ki jima je vsa srečna pripovedovala, kako se dr. Krek danes dobro počuti.

Da ga ne bi prepozno motila, gre okolu 10. ure dr. Pogačnik v spremstvu župnika Bajca k dr. Kreku se poslovit. Ko sta vstopila, ne najdeta g. dr. Kreka ne v postelji, ne na zofi. Župnik Bajec je zaklical v strahu: „Lovro!“ Gospoda sta strahu obstala: dr. Krek je ležal ob zofi vznak na tleh z razprtimi očmi, gledajoč proti nebu, roke sklenjene ob telesu, levo nogo nekoliko čez desno. Gospoda sta skočila k očetovskemu prijatelju, v katerem je bilo še nekoliko življenja, sklicala sta družino in domači g. kaplan Skubic je umirajočega dr. Kreka, katerega so medtem prenesli na posteljo, dejal še v sv. olje. Dr. Kreku je dr. Pogačnik zatisnil oči...

Družina je povedala, da je par trenutkov, predno sta gospoda prišla, čula, da je zgoraj nekaj padlo, seveda nihče ni mislil, da je v tem trenutku slovenski narod izgubil svojega najboljšega sina.

Dr. Krek in dr. Lovro Pogačnik sta se 8. t. m. dopoldne razgovarjala tudi o politiki. Dr. Krek je povse odobral sedanje stališče Jugoslovanskega kluba in naročal dr. Pogačniku, da sporoči načelniku dr. Korošcu, naj ministrskemu predsedniku javi, da slovenski narod danes bolj kot kdaj občuti trdo roko germanizacije in da njegovi zastopniki ne morejo podpirati sistema, ki nas vsak dan bolj zahlapčuje.

O Božiču leta 1865. je bil rojen dr. Krek pri Sv. Gregorju nad Sodražico, kjer je bil njegov oče učitelj. Pri svojem očetu je dobival prvi šolski pouk pri Sv. Gregorju in pozneje v Komendi. Po očetovi smrti se je mati, ki jo je Krek najpristrčneje ljubil, z družino preselila v Selca nad Škofjo Loko. Četrty razred je obiskoval v Škofji Loki, gimnazijo je študiral v Ljubljani, kjer je stopil v bogoslovje. Pokojni kardinal Missia, ki je v mladem duhovniku spoznal izreden talent, ga je poslal na Dunaj, odkoder je prišel kot doktor zopet v domovino. Bil je kaplan v Ribnici, stolni vikar v Ljubljani, dokler ni leta 1895 postal profesor na ljubljanskem semenišču. Že l. 1897 je bil izvoljen v državni zbor kot poslanec pete kurije.

Truplo dr. Kreka so prepeljali v sredo, 10. t. m. ob 4. uri popoldne iz St. Janža z vlakom do Trebnjega, kjer je ostal čez noč. V Ljubljano je pripeljal truplo dolenski vlak v četrtek 11. t. m. dopoldne, in sicer na južni kolodvor. Pogreb bo v soboto, dne 13. t. m. ob 3. uri popoldne iz knezoškofijske palače.

Počivaj v miru v Bogu ti veliki dr. Janez Krek, ti ženij našega naroda, ti ljubljeneec našega ljudstva!

Meščani! Na pomoč armadi!

V dnevih 16. in po potrebi tudi še 17. oktobra t. l. Vas bode zopet obiskala naša mladina ter Vam bode delila letake za nabiranje perila za vojake na bojišču. Dne 20. oktobra pa bo pobirala pripravljeno perilo, obleko itd.

Pri vsaki priliki ste pokazali veliko domorodno ljubezen, zato podpisani odbor trdno pričakuje, da se bode tudi sedaj radevolje odzvali in obilno darovali. Gre za naše hrabre sinove, ki so v potrebi. Zato storimo vsi svojo sveto dolžnost!

Gospo se nujno prosijo, da oddajo pripravljeno perilo mladini v zavojih.

Odbor za nabiranje perila za vojake.

Poročnik Rudolf Lončar — padel.

Komaj se je truplo tako nenadoma umrle hčerke tukajšnjega gosp. finančnega svetnika Lončarja, gospdč. Anice, izročilo materi zemlji, že je prispela žalostna vest, da je njen najstarejši brat, gosp. Rudolf Lončar, poročnik v nekem pionirskem bataljonu, daroval svoje mlado življenje za cesarja in domovino.

Dne 25. septembra 1917 je še ob desetih zvečer sedel s svojimi tovariši v neki baraki na soški fronti, ko zaslišijo brnenje letalnih strojev. Dvignejo se in se hočejo podati na prosto; v tem pa prileti sovražna bomba ravno pred izhod te barake in uniči troje mladih življenj, med temi tudi imenovanega gospoda Rudolfa.

Poročnik Lončar, ki se je s svojim bataljonom nahajal dalje časa v Albaniji, bi imel ravno sedaj zapustiti odsek pri Grmadi, a usoda je ukrenila drugače.

Nadebudni rajni je bil šele v 22. letu svoje starosti ter je pred vojaškim službovanjem obiskoval tehnično visoko šolo v Gradcu. Za svoje hrabro zadržanje pred sovražnikom je bil od cesarja odlikovan z Najvišjim pohvalnim priznanjem z meči.

Njegovo truplo se je 26. septembra 1917 položilo na novem pokopališču junakov v Nabrežini k zadnjemu počitku.

S prebridko usodo visoko spoštovane rodbine g. finanč. svetnika Lončarja, ki je tekom treh dnij izgubila dva svoja ljubljena otroka, sočustvuje vse. Naj ji bo Bog tolažnik v tej dvojni grozni bolesti.

Ohranimo hrabremu junaku najboljši spomin! Njegovi duši pa daj Bog rajsko plačilo!

Domače in tuje novice.

2000 kron je daroval naš dobrosrčni cesar Karol pogorelcem v Podgorici, politični okraj Kočevje.

Knezoškofijskim svetnikom je imenovan na novo umeščen župnik v Mavčičah preč. gosp. Franc Ferjančič, bivši podvodja ljubljanskega semenišča. Na mnoga srečna leta!

Udanostna izjava duhovščine novomeške dekanije svojemu prevzvišenemu knezoškofu dr. Antonu Bon. Jegliču. Duhovščina novomeške dekanije se radostno pridružuje ob 20 letnici škofovanja Vaše presvjetlosti čestitkam ostale duhovščine in vernikov ljubljanske škofije, hvaleč vsega-mogočnega Boga, da je v tako obilni meri blagoslovil delo in trud, katerega ste neumorno vršili v tej dobi, v dušno korist in prid duhovščini in vernikom svoje škofije. Hkrati navdušeno pozdravlja izjavo za deklaracijo „Jugoslovanskega kluba“, podpisano od zastopnikov cerkev in slovenskih političnih strank na Kranjskem.

Zahvala. Mestno županstvo v Rudolfovem izreka tem potom g. Mag. pharm. Jos. Bergmannu, lekarnarju, posestniku itd., za darovanih 200 kron, katere so se razdelile na dan njega 50- in petindvajsetletnice tukajšnjim mestnim revežem, v njihovem imenu najtoplejšo zahvalo.

Patrijotičen velikodušen dar. Novo-meščan, stotnik g. Gustav Smola, vitez reda železne krone z vojno dekoracijo in meči, je poslal gosp. Mag. pharm. Jos. Bergmannu iz vojne pošte št. 628 svoto 100 kron za vojnega moža, na katerega so žalibog bližnji patrijoti že močno pozabili. Naj vname ta domoljubni vzgled odličnega darovalca veliko naslednikov. Tisočera zahvala gospodu stotniku!

Zahvalna na Trški gori boče v nedeljo dne 14. oktobra ob 10. uri s službo božjo. Verniki, pridite v obilnem številu se zahvaliti Bogu, Mariji in sv. Urbanu za dobro vinsko letino in za vse prejete dušne in telesne dobrote!

Posvečenje romarske cerkve na Zaplazu se bo vršilo v nedeljo 14. oktobra. Začetek ob 9. uri. Dolenjci, pridite mnogoštevilno na svojo priljubljeno božjo pot!

Odlikovanje. Nadvoj. Evgen, maršal in poveljnik neke vojne skupine, je polkovniku Avgustu Kleinschrodt p. l. Franheimb, etapnoštacijskemu poveljniku v Ljubljani, za posebne zasluge v korist prostovoljne sanitetne službe, podelil marijanski križec nemškega viteškega reda.

Umrli je v Ljubljani v soboto dne 6. oktobra zvečer preč. g. Henrik Dejak, zlatomašnik, duh. svetnik in župnik v p., star 77 let. Rajni visokospoštovani gospod je bil izvrsten risar in slikar. R. I. P.!

Razglas. Mestno županstvo naznanja, da se bode prihodnji teden v torek in sredo, t. j. 16. in 17. t. m., mestnemu prebivalstvu oddajal zdrob in ješprenj, in sicer v sledečem redu:

Torek:
h. št. 1 do 30 od 8. do 9. ure dopoldne;
31 50 9. 10.
51 80 10. 11.
h. št. 81 do 110 od 2. do 3. ure popoldne;
111 140 3. 4.

Sreda:
h. št. 141 do 170 od 8. do 9. ure dopoldne;
171 200 9. 10.
201 230 10. 11.
h. št. 231 do 260 od 2. do 3. ure popoldne;
261 nadalje 3. 4.

Prememba posesti. Ljubljanski veletrgovec in zbornični svetnik g. V. Rohrmann je prodal svojo hišo v Novem mestu trgovcu z lesom in gostilničarju g. Ivanu Vintar iz Straže za 100.000 kron.

Obligacije 6. vojnega posojila je hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico že prejela ter bode podpisovalcem ob uradnih urah razdeljevala.

Nesreče. Nace Tomažin, učenec ljudske šole na Raki, je padel s hrasta in si zlomil levo nogo v stegnu. — Mirko Vindišman, učenec ljudske šole v Semiču, si je hudo poškodoval desno rogo pri slamoreznici. — Janez Hofšteter, dninar v Kandiji, si je poškodoval desno roko. Pri obiranju jabolk se mu je zlomila veja, v ktere precepu se je vjel za roko in obvisel. — Anton Tratar, posestnika sin v Kaplji vasi pri Tržišču, se je vračal kot vojaški novinec od nabora iz Kostanjevice. Med potjo se je pa nekoliko sporekel z enim svojih tovarišev, nakar ga je nasprotnik sunil z nožem v prsa. Vsi tu navedeni se zdravijo v kandijski bolnici.

Usodepolna nesreča se je zgodila pretičen pondeljek velikoletnemu pomožnemu tiskarskemu uslužbenec pri J. Krajec nasl. v Novem mestu, Fr. Kozoglavu. Z dobro voljo je pomagal Malenšku iz Dol. Težke vode na Seidnovi žagi spravljati težko hrastovo deblo raz voza. Ker je bilo deževno in mokro, se bruno zdrsnje po podloženih smrekovih deblih in zdrsi, zraven pa vdari kos lesa s tako silovitostjo po glavi Kozoglava, da je obležal na hip kot mrtev na tleh. Okolistoječi so mu hitro priskočili na pomoč ter ga končno z ribanjem zopet oživel. Še nezvestnega ga je naložil Malenšek na voz in ga pripeljal pred tiskarno, kjer se je ponesrečenec že toliko popravil, da je prilezel bled kot smrt v tiskarno, a se je zopet zgrudil. Z veliko težavo in s pohvalevrednim trudom ga je odvedla gospica Fani Mische na njegov dom in ga spravila s pomočjo prestrašene žene v posteljo. Prihiti zdravnik je odkazal strog mir, ker je bil ves dogodek v resnici smrtnonevaren za Kozoglava, ki še ima večjo družino preskrbeti. Toda, hvala Bogu, dober in marljiv Francelj nam bode še ostal pri življenju, kakor se danes kaže, ker se mu je že veliko zboljšalo in je zopet pri zavesti.

Srčne pozdrave vsem Dolenjcem pošiljajo z laškega bojišča: Kalan Franc iz Kandije, Šober Franc, Podgrad, Gazvoda Franc iz Podgrada, Eršte Albin iz Mokrega Polja, Šiška Franc iz Prečne, Krnec Franc iz Brezovice pri Šent Jerneju, Martinčič Jože iz Stopič, Kralj Anton iz Stopič, Premru Maks iz Šmihela, Brezovar, Anton, Gradišče, Skrinjar Jožef, Črešnjevec, Rozman Matija, Pribenec.

Vse knjige bodo za 10 odstotkov dražje. Društvo knjigotržcev poroča, da bodo knjigotržci z ozirom na zvišanje režije in prevoznih stroškov pri vseh knjigotržkih predmetih priračunali 10 odstotkov draginjskega pribitka.

Slavnemu učiteljstvu v blagohotno uvaževanje. Knjigarna in prodajalna J. Krajec nasl. v Novem mestu vljudo naznanja na razne pritožbe in reklamacije, da v sedanjih razmerah pri najboljši volji ni mogoče povsem točno izvršiti cenjena naročila na šolske knjige, zvezke in vse druge šolske potrebščine. Zakaj ne? — Ker je bil promet za poštno pošiljatve že delj časa zaprt in tedaj nismo mogli naročenega blaga odposlati in nasprotno, ga tudi mi nismo mogli dobiti in ker manjka letos zalagam potrebnih knjig, kakor: Črni-vec, Računice vsi deli, Hubad, Čitanka itd.; sedaj se tudi ne dobé Gabršček, Berilo II. del, Josin-Gangl, Drugo Berilo itd.; ene niso dotiskane, druge zopet ne vezane. Tudi zvezki nam še niso došli zaradi ustavljenega prometa na železnicah, četudi bi že morali vsled pogodbe sredi avgusta in začetkom septembra biti tukaj. — Seveda, odgovoren pa sedaj ni nihče, ne fabrikant, ne mi in ne pošta. — Zdi se nam tedaj zelo nepravilno, da v nekaterih šolah cenjeno učiteljstvo otroke zapira in kaznuje, ker nimajo knjig, zvezkov itd., tako nam namreč tožijo štariši in otroci v prodajalni. Mi bi gotovo vsem radi zadovoljno postregli. Sicer pa slavno učiteljstvo samo prav dobro ve, da takorekoč glavnih šolskih potrebščin letos ni dobiti. Premislimo to in potrpiimo drug z drugim vsi, ker sedaj vladajo povsod vojne razmere, ki daleč ne odgovarjajo prijetnim mirnim časom. In to moramo vsi upoštevati!

Josipa Stritarja zbrani spisi izidejo v novi pomnoženi izdaji. Zalogo je prevzela nova „Tiskovna zadruga“ v Ljubljani, uredbo pa g. dr. Prijatelj.

Padel je dne 31. avgusta t. l. vojak 7. lovskega bat. 22 letni Jožef Medlé iz Lutrskega sela, župnijske št. Peter, na Monte Campigoletti, okraj Asiago v Italiji. Mlademu junaku, značajnemu mladeniču, blag spomin!

Moše pokradlo se je nocojšnjo noč pri gostilničarju Janezu Košaku na Ločenski cesti v Novem mestu. Neko osumljenko so djali že pod ključ.

Privatni poštni zavitki so zopet dovoljeni za Kranjsko, Koroško in Primorsko.

Poroka dveh gluhomemih se vrši te dni na Lipoglavem. Gluhonemi krovce Jožef Ivančič v zame v zakon gluhomemo šiviljo Ano Brezovar. Bilo sicer srečno!

Obvestilo. Za vojaško službo ne-sposobni ne bodo vpoklicani na Kranjskem in Primorskem v vojaško službovanje.

Odpust letnikov 1865. in 1866. Vojni minister je izjavil deputaciji poslancev, da se po cesarjevem ukazu v najkrajšem času odpusti iz vojne službe moštvo letnikov 1865. in 1866. To pomeni odpust 130 do 140 tisoč mož iz službe na fronti. Letnik 1867. se za enkrat še ne odpusti, ker zanj še ni potrebnega nadomestila. Potrebna bi bila nova prebiranja in razveljavljanje dosedanjih oprostitvev od vojaške službe. Zato nastane vprašanje, če ne bi bilo bolj pametno, da se sedaj službujoči, ki so že vajeni naporov, pridrže v službi, kot pa da se napravijo nove vrzeli med prebivalstvom v zaledju.

Za ubogo rodbino v Ljubljani je daroval g. Berlec, c. kr. stražmešter v p. in posestnik v Kandiji, 1 K. Hvala mu!

Izgubil se je Alojzij Hvala iz Sp. Lokaveca št. 101. Šel je od Lokve do Angelske gore in je zmešan. Kdo kaj ve o njem, naj dobrohotno naznani Janezu Hvala, Stranska vas št. 20, Šmihel pri Novem mestu.

Potresi na Dolenjskem v okolici Cerklje-Krškavas pri Krškem se še vedno ponavljajo v manjših in močnejših sunkih.

Nemški denar marke. C. kr. finančno ravnateljstvo naznanja, da sprejemajo do

preklica vse javne blagajne (davčni uradi itd.) nemški denar: kovani, bankovce in blagajniška nakazila. Ena marka velja 1 K 55 v.

Sleparji na Ogrskem. Kazenske razprave proti raznovrstnim vojaškim dobiteljem na Ogrskem, ki so večidel od vojaščine oproščeni ogrski židje, so na dnevnem redu. Te dni se zopet vrši velika kazenska razprava v Segedinu proti židu Samuelu Morgenduft, ki je vojaško upravo opeharil za poldrugi milijon kron.

Petek, edini brezmesni dan na Ogrskem, so ga tudi te dni odpravili. Znamenje časa, da se je ogrska vlada spravila ravno na petek, kot postni dan katoličanov in to na Ogrskem, ki se imenuje Marijino kraljestvo in dežela svetega Štefana. Pri nas še druge dni ni dobiti mesa, a na Ogrskem pa vlada odpravlja edini katoliški postni dan. Pri tem zamoremo le veliko misliti, ampak malo govoriti.

Mlada vlomilka v cerkev. Gvardijan kapucinskega samostana v Reki se je prebudil jutraj pred 2. uro. Ker ni mogel več zaspati, se je podal v cerkev molit. V cerkvi pa zasliši sumljiv šum, jo hitro zaklene in gre klicat svoje sobrate. Ti so se oborožili z raznimi predmeti in se podali v cerkev, kjer so našli 18 letno deklico, ki je vlomila v cerkev, snela z glavnega oltarja vse sveče in z Marijine podobe vzela zlato zapestnico. Dragoce-nosti Marijine podobe so vredne 24.000 K, samo krona, ki je iz zlata, je vredna 8000 K. Leta 1910 je tat ukradel vse te dragocenosti, a so jih dobili zopet nazaj. Tat je bil takrat prijet v Mariboru.

Nujna prošnja. Na cesti od Novega mesta do Mačkovca je zgubil nek vojak denarnico in „Urlaubschein“. Najditelj se najlepše prosi, da prinese najdeno nazaj v našo tiskarno.

Pridobivajte nam novih naročnikov na „Dol. Novice“!

Gospodarstvo.

Ukaz gledé ureditve prometa s klavnimi prašiči. Ukaz c. kr. dež. predsednika za Kranjsko z dne 30. septembra 1917, št. 29.009, gledé ureditve prometa s klavnimi prašiči. — § 1. Vsi klavni prašiči, ki se nahajajo na Kranjskem, se dajejo z današnjim dnem na podlagi pooblastitve c. kr. urada za ljudsko prehrano z dne 15. septembra 1917, št. 70.806/11.958, v zmislu §§ 6. in 9. cesarskega ukaza z dne 24. marca 1917, drž. zak. št. 131, pod zaporo ter se zahtevajo za Kranjsko dež. mesto za vnovčevanje živine. Rejem in lastnikom prašičev je prepovedano, prašiče uporabnikom ali sploh komu oddajati ali doma poklati v množini, ki presega za domačo porabo (§ 2.) določeno mero. Plemeniti prašiči so izvzeti od teh določb. — § 2. Vsak rejec klavnih prašičev ima pravico obdržati in zaklati za preskrbo stalnih udov svoje družine po številu oskrbovanih oseb enega ali več prašičev, tako da pride na vsako osebo približno 30 do 35 kg žive teže v zakol določenih prašičev. Za otroke pod 14. leti se računa polovica gornje množine. Pri večjih posestvih se je ozirati pri določbi prašičev za domači zakol tudi na začasno oskrbo-vane delavce. Ako rejec vse za domači zakol prepuščene prašiče ne porabi doma, jih ne sme drugam prodati, marveč jih mora oddati Kranjskemu deželniemu mestu za vnovčevanje živine, ki ima edino pravico prašiče v deželi nakupovati in ki bo oddane klavne prašiče po veljavnih maksimalnih cenah plačevalo. — § 3. Župan ali od župana za to pooblaščen namestnik (vaški načelnik, občinski svetnik, občinski odbornik) in krajevno pristojni zaupnik, oziroma pooblaščenec deželnega mesta za vnovčevanje živine, poizvesta skupno v vsaki občini najpozneje do 15. oktobra t. l.

pri vsakem reju število preskrbovanih oseb in število vseh prašičev ter določita, koliko prašičev ima vsak po odbitku v zmislu § 2. za domači zakol pripuščenih prašičev oddati Kranjskemu dež. mestu za vnovčevanje živine, in sicer ob času, ki se zdi reju primeren, vendar pa med oktobrom in koncem marca. Določeni čas mora osem dni popreje naznaniti zaupniku (pooblaščenca) deželne mesta. — § 4. Politična okrajna oblastva se pooblašajo, da na podlagi teh določb in stavljenih predlogov število za oddajo določenih prašičev končno veljavno določijo in jih od posameznih posestnikov zahtevajo v zmislu § 6. navedenega cesarskega ukaza za Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine. — § 5. Prestopki tega ukaza se kaznujejo v smislu §§ 4. in 11. navedenega cesarskega ukaza z globami do 5000 K, oziroma 10.000 K in z zaporom do treh, oziroma šestih mesecev, ako določeno dejanje ne spada pod ostrejšo kazen (§§ 12. in 13. navedene cesarske navedbe). — C. kr. deželni predsednik: Henrik grof Attems s. r.

Generalna oprostitev kmetovalcev. C. kr. domobransko ministrstvo je odredilo, da se oni kmetovalci, ki so do 30. septembra, oziroma do 31. oktobra oproščeni črnovojniške službe, še splošno nadalje oproste do 31. oktobra, oziroma do 30. novembra 1917.

Brusni kamni bodo zmanjkali. Sicer so pa noži tudi že redki postali. Da se vračajo stari dobri časi, je končno še prav, ampak prazgodovinske dōbe si pa vendar ne želimo.

Uredba prodaje blaga, oblek in perila. V smislu ministrske naredbe z dne 21. septembra 1917, št. drž. zak. 383, je od dne 25. septembra prepovedana vsaka prodaja na konsumenta sledečih vrst blaga: 1. blago brez ozira na material za napravo oblek in perila; 2. moške, ženske in otročje obleke, perilo vseh vrst in spodnje obleke, dalje robei in nogavice; 3. stare še porabne obleke. Prosto pa ostane razno fino blago, kakor: svila, baržun, čipke itd. — Neko dekle mi je zavrnilo: „E, kaj če to! Saj imamo še rajši žametaste obleke in židane robe!“

Kje so kože? V noči na 27. sept. so vlomili v skladišče dunajske veletrgovine Franca Kosterba ter odnesli in odpeljali še neznani vlomilci raznih dragocenih kož v vrednosti 65.000 kron.

Poslušajte pivopivci! Tri milijone in šeststo tisoč hektolitrov piva bodo zvarile tekoče leto avstrijske pivovarne. Na vsako osebo bo prišlo 44 litrov, pa ne na dan — ampak na leto!

Oddaja tobaka železničarjem v Celovcu se bode vršila izključno le v dveh trafikah. Železničarji bodo morali edino le v določenih dveh trafikah kriti svoje tobačne potrebščine. To je pravično. — Želeli bi si tudi Novomeščani saj eno trafiko za-se! Pa bo ostalo le pri praznih željah.

Prehrana skrbi Francoze; skrbi pa gotovo tudi vse druge države vsakdanji kruh, samo one ne, ki vlečejo vojsko v daljavo.

Zopet gospodarski dobiček. Pretečene dni je dospelo v Maribor 10.000 kilogr. krompirja, ki je bil namenjen za osobe južne železnice. Ko so vagon odprli, se je izkazalo, da je krompir popolnoma segnit. — V raznih skladiščih v Budimpešti pa so našli 50 vagonov pokvarjenega špeha, katerega so pustili baje nalašč pokvariti, ker se sme iz pokvarjenega špeha izdelovati milo. Kje je pravica?

Pol milijona parov čevljev za revnejše ljudstvo pride v kratkem v promet. Usnje je dala vojaška uprava, delo izvrši čevljarska gospodarska zveza.

Zvišanje cen za seno in slamo. Z ministrsko odredbo z dne 27. septembra 1917, d. z. št. 390, se je zvišala cena sena za 6 kron pri 100 kg, tedaj od 17 K na 23 K in velja ta cena tudi za nazaj do vstetega 16. junija 1917. Kar se je torej v tem času seno oddalo po 17 K

ali po nižji ceni in sicer z vednostjo in potom Deželne mesta za krmila, se mora na zahtevo opravičencem doplačati in mora Deželno mesto za krmila to razliko poravnati. Ravno to velja tudi glede slame, pri kateri se je cena povzdignila pri sto kilogr. za eno do tri krone in sicer pri škopni slami od 10 kron na 13 kron, pri navadni slami od 6 K na 11 kron in pri koruzni slami od 6 kron na 7 kron. Zaradi doplačil se morajo dobavitelji potom svojih občin obračati na Deželno mesto za krmila v Ljubljani, ki bo iztirjalo pristojne zneske in poslalo občinam v izplačilo. Terjatve za seno in slamo, oddano vojaštvu, je ločiti od terjatev za seno in slamo, ki se je oddalo civilnim kupcem.

Plačevanje sena. Deželno mesto za krmila, oddelek za seno in slamo, še sedaj ni moglo poravnati občinam vsega sena, ki se je oddalo vojaštvu in sicer radi tega ne, ker zadržuje vojaška uprava izplačevanje. Kakor hitro bo vojaška uprava plačala dolžne zneske, jih bo Deželno mesto takoj nakazalo občinam. Pri tem moramo občine ozir. županstva opozarjati na to, da ne oddajajo nobenega sena brez vojaških izkaznic in da dobljene izkaznice nemudoma odpošljejo Deželnemu mestu za krmila, oddelek za seno in slamo, ne pa operacijski blagajni v Ljubljani. Ravno tako naj občine točno tistega dne odpošljejo tiskana naznanila o oddani krmu, katerega dne so krmo oddale. Te tiskovine je Deželno mesto za krmila razposlalo na vsa županstva. Na naznanilih je tudi navesti, kateremu vojaškemu oddelku ozir. kateri civilni stranki in v katero občino se je seno ozir. slama oddala. Naj se županstva točno ravna po predpisih, ki so dodana na teh tiskanih naznanilih, ker bi se sicer na pritožbe, da je občina z vojaškimi dobavami preveč prizadeta, na nobenem pristojnem mestu ne moglo ozirati.

Saharin — strup. Neki nemški zdravnik dokazuje, da je novi sladkor praveci strup in obsoja državne oblasti, ki dovoljujejo razširjanje zdravju škodljivega saharina.

Iz spominov na lakotno leto 1817.

VII.

Že v svojem prvem spisu glede lakotnega leta 1817 sem omenil, da bi se dalo med ljudmi še marsikaj izvedeti o tem žalostnem letu, ko bi kdo poizvedoval. Zadnji čas je poslal uredništvu „Dolenjskih Novic“ nekaj takih spominov gosp. Josip Pečaver iz Rodin h. št. 10., črnomaljske župnije, ki se glase: „Pri nas v Rodinah se je kupilo precejšnje število parcel senožetov za tri hlebe kruha. Na Rožancu pa blizo sv. Jurija je bil kupljen cel vinograd s zidanico vred za en hleb kruha. V Rožancu, kjer stoji še zdaj hiša, je šel gospodar Majerle, po domače Ložar, v Karlovec, da bi kupil tam koruze. Pa je prišel prazen domu, ker ni mogel ničesar kupiti. Na to je šel v hlev in je vzel najboljšega vola, katerega je zaklal, da ni umrla družina od lakote. Bilo je pa še več takih slučajev, katere sem slišal od starih mož, katere si pa nisem zapomnil.“ Potem pa omenja g. Pečaver še nekatere zanimivosti iz svojega življenja, katere naj tudi tu priobčim. Piše tako: „Kot mal fantič sem služil na Rožancu za pastirja. Moral sem jesti po dvakrat na dan korenje in fižol in to brez zabele. Moral sem težko delati. Pri hiši nas je bilo pet za jesti, a ni bilo kaj dejati v lonec. Krava je imela tele. Pa je prišel mesar Vardijan iz Črnomlja in je obljubil zanj 8 evancig (evancigarc), t. j. po novem 5 K 32 h. Pa mu je rekel moj gospodar: „Duša božja, ne dam ga, ne gori iše voda.“ Ker pa ni bilo kaj skuhati, koruza pa je stala 3 gl., je bil primoran tele prodati. Kaj je bilo temu krivo, da so bila tako slaba leta, mi ni popolnoma

Potrjeni najgloblje žalosti javljamo vsem sorodnikom in znancem pretužno vest, da je naš iskrenoljubljeni sin, oziroma brat

Rudi Lončar

tehnik, e. in kr. poročnik v nekem pionirskem polku, lastnik Signum laudis z meči

dne 25. septembra 1917 na jugozahodnem bojišču padel junaške smrti za cesarja in domovino in bil pokopan na pokopališču junakov v Nabrežini.

Za izraze sožalja se zahvaljujejo žalujoči ostali.

Ljubljana-Rudolfovo, dne 5. oktobra 1917.

Ivan Lončar, e. kr. fin. svetnik, Leopoldina Lončar, starši. — Franci Lončar, enoletni prostovoljec pešpolka »Cesarjevič«, brat. — Olga, Mary, sestre.

znano, le toliko se spominjam, da je bila grozna suša precej v spomladi. Ko je bilo treba delati v vinogradih, so morali prej s železnimi štangami delati luknje, da so mogli nastaviti kolje. Kolikor se še spominjam, je bilo krivo slabim letinom tudi slabo obdelovanje polja. Ko smo orali za žito ali za ajdo, smo orali samo površno in brez gnoj. Bila je tudi velika revščina za denar. Priklatilo pa se je k nam več oderuških Kočevarjev, ki so posojevali denar po 20 odstotkov. V jeseni pa je prišel Kočevar in je odpeljal ves vinski pridelek samo za obresti, po vrhu pa ga je moral kmet še dva dni gostiti. Dobro se še spominjam, ko je prišel z dvema vozovoma po vino, na tretjem, to je na koleslju, pa je imel barilce za nameček. Čez osem dni pa je šla žena na račun. Pa kaj je rekel? „No, letos ste pa vendar 5 gl. šume plačali.“ Bil je drugi slučaj. Šel je v Polje ali recimo na Hrovaško po vino z dvema vozovoma. Do Črnomlja je šel kmet z njim do Skubca in so celo noč jedli svinjino in povitice. Potem pa ga je vprašal kmet: „No gospod Retl, jaz bi vendar rad znal, koliko sem iše sada dolžan.“ Pa je dobil odgovor: „Koliko lani, toliko letos“ in so šli narazen. Pozneje pa se je Belokranjec tega oderušstva otresel in je šlo bolje.“

Naj dodam tu svojim prejšnjim spisom še, da tudi v župnijah Stari Trg in Sinji Vrh ni leta 1817 nikdo umrl za lakoto, kakor se mi je kasneje sporočilo. Na Vrhu pa sta umrli v tem letu najstarejši dve osebi, ena stara 96 let, druga 109 let, katere starosti od takrat do danes ni nikdo več učakal. I. Šašelj.

Loterijske številke.

Trst, 3. oktobra 10 71 64 33 17

Samski hlapec

iz poštene hiše, se takoj sprejme v prijetno službo. — Naslov pove upravnistvo Dol. Novic.

Nabiralke ženskih las

opozarjam, da kupujem ženske zmešane lase od 1. oktobra naprej še po višji ceni kakor do sedaj. Poštni uzorec do 35 dkg stane 35 vinarjev.

Pošiljatve na:

I. Svetec — Rudolfovo,

Glavni trg.

Izdelovalnica kit.

Sprejme se na večji kmetiji 16- do 17 letnega

mladeniča

na delo k volem. Plača po dogovoru. Natančneje pové uredništvo Dol. Novic.

Zahvala.

Povodom svojega dvojnega slavlja mi je došlo od blizu in daleč od ljubih sorodnikov, dragih prijateljev in cenjenih znancev toliko lepih čestitk in dokazov odkritosrčnih simpatij, da mi ni možno se vsakemu posebej dostojno zahvaliti. Izrekam tedaj tem potom svojo najprisrčnejšo zahvalo vsem skupaj, osobito pa še prečast. g. dr. Leopoldu Picigas, župniku v Stetten pri Korneuburgu, za časteče pisemce, mnogoodlikovanemu stotniku g. Gustavu Smola za poslano prijateljsko voščilo clo iz daljnega strelskega jarka, in slavnemu uredništvu Dolenjskih Novic, ki mi je posvetilo v svojem listu prelaskavo hvalo in častenje. Vsem skupaj in vsakemu posamezno povrni Bog!

Odličnim spoštovanjem in pozdravom

Mag. pharm. Jos. Bergmann, lekarnar.

Rudolfovo, 8. oktobra 1917.

Kmetska

posojilnica in hranilnica v Mirnipeči

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v likvidaciji

vabi na ednajsti redni

=občni zbor=

ki se bode vršil v nedeljo, 4. novembra 1917 ob 2. uri popoldne v zadrugi pisarni v Mirnipeči s sledečim

dnevnim redom:

- 1) Poročilo likvidacijskega odbora o dosedanjem poteku likvidacije.
- 2) Poročilo računskega pregledovalca in potrjenje letnega računa.
- 3) Čitanje revizijskega poročila in ukrepi vsled istega.
- 4) Sklepanje o kritju obstoječega primanjkljaja.
- 5) Nadomestna volitev likvidacijskega odbora.
- 6) Volitev računskega pregledovalca.
- 7) Slučajnosti.

Mirnapeč, dne 7. oktobra 1917.

Likvidacijski odbor.

Pripomba. V slučaju nesklepčnosti sklicane glavne skupščine vrši se pol ure pozneje drugi občni zbor s prvotnim sporedom, ki bo veljavno sklepal po določenih §-a 35 pravil pri vsakem številu udeležencev.

Kupi se manjše posestvo

z njivo ali vrtom, v bližini Novega mesta. — Kedo, pove upravništvo „Dol. Novic“.